

രണ്ട്

ദഅ്വത്ത് ഒരു ബാധ്യത

ഇസ്ലാമിക സമൂഹത്തിന്റെ പൊതു ബാധ്യതയാണ് നന്മ കൽപിക്കുകയും തിന്മ വിരോധിക്കുകയും ചെയ്യുകയെന്ന് ഖുർആൻ പഠിപ്പിച്ചു. ഈ ലോകവും അതിലെ മുഴുവൻ വിഭവങ്ങളും നേടിയെടുക്കുന്നതിനേക്കാൾ ഉത്തമമായ കർമ്മമാണ് ദഅ്വത്തെന്ന് മുഹമ്മദ് നബി (ﷺ)യും പറഞ്ഞു തന്നു.

ഇത്രയൊക്കെ പ്രതിഫലാർഹമാണ് പ്രബോധനം എന്നുവരുമ്പോൾ വിശ്വാസികൾ ആ പ്രതിഫലം നേടിയെടുക്കാൻ പരിശ്രമിക്കേണ്ടതുണ്ട്. സന്ദർഭങ്ങളും സാഹചര്യങ്ങളും ഉപയോഗപ്പെടുത്തി സത്യസന്ദേശം മറ്റുള്ളവരിലേക്കും എത്തിക്കാൻ ശ്രമിക്കാതെ പുറംതിരിഞ്ഞു നിൽക്കുന്നവർ ബാധ്യതാ നിർവഹണത്തിൽ വീഴ്ച വരുത്തിയവരായിരിക്കും. കേവലം ഒരു പുണ്യകർമ്മമെന്നതിലുപരി ദഅ്വത്ത് ഒരു ബാധ്യതയാണെന്ന് സാരം. ഓരോരുത്തരുടെയും അറിവും കഴിവുംസരിച്ച് ആ ബാധ്യത വ്യത്യാസപ്പെട്ടുവരുമെങ്കിലും കൂട്ടുത്തരവാദിത്വത്തിൽനിന്ന് വിശ്വാസികളാരും ഒഴിവാകുന്നില്ല.

അല്ലാഹു പറയുന്നു:

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْعُرْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“നന്മയിലേക്ക് ക്ഷണിക്കുകയും, സദാചാരം കൽപിക്കുകയും ദുരാചാരത്തിൽനിന്ന് വിലക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു സമൂഹം നിങ്ങളിൽനിന്നുണ്ടായിരിക്കട്ടെ. അവരത്രെ വിജയികൾ” (3:104).

وَمَا كَانَتِ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ

“സത്യവിശ്വാസികൾ ആകമാനം (യുദ്ധത്തിന്) പുറപ്പെടാവതല്ല. എന്നാൽ അവരിലെ ഓരോ വിഭാഗത്തിൽനിന്നും ഓരോ സംഘം പുറപ്പെട്ടുപോയിക്കൂടെ? മതകാര്യങ്ങളിൽ അവർക്ക് ജ്ഞാനം നേടുവാനും തങ്ങളുടെ ആളുകളിലേക്ക് അവർ തിരിച്ചുവന്നാൽ അവർക്ക് താക്കീത് നൽകുവാനും കഴിയുമല്ലോ. അവർ സൂക്ഷ്മത പാലിച്ചേക്കാം” (9:122).

الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّهِمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا
 الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ
 الْأُمُورِ

“ഭൂമിയിൽ നാം സ്ഥാധീനം നൽകിയാൽ നമസ്കാരം മുറപോലെ നിർവഹിക്കുകയും, സകാത്ത് നൽകുകയും നന്മ കൽപിക്കുകയും തിന്മ വിരോധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവരത്രെ അവർ. കാര്യങ്ങളുടെ പര്യവസാനം അല്ലാഹുവിനാകുന്നു” (22:41)

സത്യം അന്വേഷിക്കാനും ഉപദേശിക്കാത്തവർക്ക് വരാതിരിക്കുന്ന വിനാശത്തെക്കുറിച്ച് ഖുർആൻ താക്കീത്ചെയ്യുന്നുണ്ട്:

وَالْعَصْرِ ۝ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُفٍ ۝ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ

“കാലം തന്നെയാണ് സത്യം! തീർച്ചയായും മനുഷ്യർ നഷ്ടത്തിൽ തന്നെയാകുന്നു. വിശ്വസിക്കുകയും സൽകർമ്മങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കുകയും, സത്യം കൈക്കൊള്ളാൻ അന്വേഷിക്കുകയും, ഉപദേശിക്കുകയും, ക്ഷമ കൈക്കൊള്ളാൻ അന്വേഷിക്കുകയും ചെയ്തവരെഴുക. (അവർ ആ നാശത്തിൽനിന്ന് ഒഴിവാക്കിയിരിക്കും)” (103:1-3).

നന്മ കൽപിക്കലും തിന്മ വിരോധിക്കലും വിശ്വാസികളുടെ വിശിഷ്ട സ്വഭാവമായി ഖുർആൻ വിവരിക്കുന്നു:

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ
 بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ
 وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۗ أُولَئِكَ
 سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“സത്യവിശ്വാസികളും സത്യവിശ്വാസിനികളും അന്വേഷിക്കാനും മിത്രങ്ങളാകുന്നു. അവർ സദാചാരം കൽപിക്കുകയും, ദുരാചാരത്തിൽനിന്ന് വിലക്കുകയും, നമസ്കാരം മുറപോലെ നിർവഹിക്കുകയും, സകാത്ത് നൽകുകയും അല്ലാഹുവെയും അവന്റെ ദൂതനെയും അനുസരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അത്തരക്കാരുടെ അല്ലാഹു കരുണ കാണിക്കുന്നതാണ്. തീർച്ചയായും അല്ലാഹു പ്രതാപിയും യുക്തിമാനുമാണ്” (9:71).

തിന്മക്കെതിരെ ശബ്ദിക്കാതിരിക്കൽ അപരാധമാണെന്നും നന്മ കൽപിക്കുകയും തിന്മ വിരോധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവരെ അല്ലാഹു സംരക്ഷിക്കുമെന്നും പൂർവിക ചരിത്രത്തിലൂടെ ഖുർആൻ ഉണർത്തുന്നു:

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ
 مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعذِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ
 يَتَّقُونَ ﴿٧٠﴾ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَجَحِينَا الَّذِينَ
 يَبْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ
 بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

“അല്ലാഹു നശിപ്പിക്കുകയോ കഠിനമായി ശിക്ഷിക്കുകയോ ചെയ്യാൻ പോകുന്ന ഒരു ജനവിഭാഗത്തെ നിങ്ങൾ എന്തിനാണ് ഉപദേശിക്കുന്നത് എന്ന് അവരിൽപ്പെട്ട ഒരു സമൂഹം പറഞ്ഞ സന്ദർഭവും ശ്രദ്ധിക്കുക. അവർ മറുപടി പറഞ്ഞു: “നിങ്ങളുടെ രക്ഷിതാവിങ്കൽ (ഞങ്ങൾ) അപരാധത്തിൽനിന്ന് ഒഴിവാകുന്നതിന് വേണ്ടിയാണ്. ഒരുവേള അവർ സൂക്ഷ്മത പാലിച്ചെന്നും വരാമല്ലോ”. “എന്നാൽ അവരെ ഓർമ്മപ്പെടുത്തിയിരുന്നത് അവർ മറന്നുകളഞ്ഞപ്പോൾ ദുഷ് പ്രവർത്തിയിൽനിന്ന് വിലക്കിയിരുന്നവരെ നാം രക്ഷപ്പെടുത്തുകയും അക്രമികളായ ആളുകളെ അവർ ധിക്കാരം കാണിച്ചിരുന്നതിന്റെ ഫലമായി നാം കഠിനമായ ശിക്ഷ മുഖേന പിടികൂടുകയും ചെയ്തു” (7:164,165).

ദൈവദൂതന്മാരുടെ ശാപത്തിന് വിധേയരായ ജൂതന്മാരുടെ രീതിയായിരുന്നു തിന്മക്ക് നേരെയുള്ള മൗനമെന്ന് ഖുർആൻ ഉണർത്തുന്നു:

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ لِسَانِ
 دَاوُدَ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا
 يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَن مُّنْكَرٍ فَعَلُوهُ
 لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

“ഇസ്രാഇൽ സന്തതികളിലെ സത്യനിഷേധികൾ ദാവൂദിന്റെയും മർയമിന്റെ മകൻ ഈസായുടെയും നാവിലൂടെ ശപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവർ അനുസരണക്കേട് കാണിക്കുകയും അതിക്രമം കൈക്കൊള്ളുകയും ചെയ്തതിന്റെ ഫലമത്രെ അത്. അവർ ചെയ്തിരുന്ന ദുരാചാരത്തെ അവർ അന്വേഷിച്ചും തടയുമായിരുന്നില്ല. അവർ ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നത് വളരെ ചീത്തതന്നെ” (5:78,79).

റബ്ബിന്റെ മാർഗത്തിലേക്കുള്ള പ്രബോധനത്തിൽനിന്ന് പിന്മാറാതെ ഭൂരിപക്ഷത്തിനെതിരായിരുന്നാൽപോലും നന്മയുടെ മാർഗത്തിൽ ഉറച്ചുനിന്ന് പരസ്പരം സഹകരിക്കുവാനാണ് ഖുർആനിക നിർദ്ദേശം.

وَلَا يَصُدُّنَكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلَتْ إِلَيْكَ وَأَدْعُ
إِلَى رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

“അല്ലാഹുവിന്റെ വചനങ്ങൾ നിനക്ക് അവതരിപ്പിക്കപ്പെട്ടതിനു ശേഷം അവർ നിന്നെ അതിൽനിന്ന് തടയാതിരിക്കട്ടെ! നിന്റെ രക്ഷിതാവികളേക്ക് നീ ക്ഷണിക്കുക. നീ ബഹുദൈവ വിശ്വാസികളുടെ കൂട്ടത്തിലായിപ്പോകരുത്” (28:87).

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا
الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٦﴾ اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْئَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ
مُهْتَدُونَ

“പട്ടണത്തിന്റെ അങ്ങേ അറ്റത്തുനിന്ന് ഒരാൾ ഓടിവന്ന് പറഞ്ഞു: “എന്റെ ജനങ്ങളേ, നിങ്ങൾ ആ ദൂതന്മാരെ പിന്തുടരുവിൻ. നിങ്ങളോട് യാതൊരു പ്രതിഫലവും ചോദിക്കാത്തവരും സന്മാർഗം പ്രാപിച്ചവരും ആയിട്ടുള്ളവരെ നിങ്ങൾ പിന്തുടരുക” (36:20,21).

നന്മയിലേക്ക് ക്ഷണിക്കാനും തിന്മക്കെതിരെ പൊരുതാനും സമൂഹത്തിൽ ആളുകളുണ്ടാകണമെന്ന് ഉണർത്തിയ ഖുർആൻ അതിന് മക്കളെക്കൂടി ചെറുപ്പത്തിലേ സജ്ജമാക്കാൻ ആഹ്വാനം ചെയ്യുകയാണ് മഹാനായ ലുഖ്മാൻ(ﷺ)ന്റെ ചരിത്രത്തിലൂടെ. അദ്ദേഹം മകനെ ഇങ്ങനെ ഉപദേശിച്ചു:

يَبْنِيْ اِقِمِ الصَّلَاةَ وَاْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَاَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاَصْبِرْ
عَلَى مَا اَصَابَكَ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْرِ

“എന്റെ കുഞ്ഞുമകനേ, നീ നമസ്കാരം മുറപോലെ നിർവഹിക്കുകയും സദാചാരം കൽപിക്കുകയും ദുരാചാരത്തിൽനിന്ന് വിലക്കുകയും നിനക്ക് ബാധിച്ച വിഷമങ്ങളിൽ ക്ഷമിക്കുകയും ചെയ്യുക. തീർച്ചയായും ഖണ്ഡിതമായി നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളിൽ പെട്ട തത്രെ അത്” (31:17).

عن أبى سعيد الخدري قال : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ
فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ (مسلم)

അബൂ സഈദുൽ ഖുദ്ദരി(رض) പറയുന്നു: “നബി(ﷺ) പറയുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടു. നിങ്ങളിലാരെങ്കിലും വല്ല തിന്മയും കണ്ടാൽ

فيه من يؤدي ذلك سواك. (الدعوة إلى الله وأخلاق الدعوة للشيخ عبد العزيز عبد الله بن باز : ص : ١٦)

“ഓരോരുത്തരും അവരുടെ കഴിവും സാധ്യതകളുമനുസരിച്ച് ദഅ്വത്ത് നിർവഹിക്കൽ അനിവാര്യമാണ്. ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഇത് ഒഴിച്ചുകൂടാനാവാത്ത വ്യക്തിബാധ്യതയായിത്തീരും. ഉദാഹരണത്തിന് ഒരു പ്രദേശത്ത് നന്മ കൽപിക്കുകയും തിന്മ വിരോധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിലൂടെ ആ ബാധ്യത നിർവഹിക്കാൻ നീയല്ലാതെ മറ്റാരുമില്ലെങ്കിൽ നിനക്കത് നിർബന്ധ ബാധ്യതയാണ്” (അതേ പുസ്തകം: പേജ്: 16).

അറിവുള്ളവരാണ് പ്രബോധനപ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് നേതൃത്വം നൽകേണ്ടത്. പണക്കാർ ഈ രംഗത്ത് പണം ചെലവഴിക്കണം; സാധരണക്കാർ അവർക്ക് കഴിയുന്ന രീതിയിൽ ദഅ്വാരംഗത്ത് സംഭാവനകളർപ്പിക്കണം. പണ്ഡിതന്മാർ പ്രഭാഷണത്തിന് തയ്യാറാകുമ്പോൾ വേദികളെടുക്കുവാൻ കഴിയുന്നവർ അത് ചെയ്യണം. അതിലേക്ക് ആളുകളെ ക്ഷണിക്കുവാനും മറ്റുംബാക്കിയുള്ളവരും സന്നദ്ധരാവണം, അപ്പോൾ ദഅ്വത്തെ ബാധ്യതാനിർവഹണത്തിൽ എല്ലാവരും പങ്കുചേർന്നു.

ഇനി മറ്റാരെങ്കിലും ഇത് ചെയ്യുന്നുണ്ടെങ്കിൽ തനിക്കിതിൽബാധ്യതയില്ലായെന്ന് പറഞ്ഞ് മാറിനിൽക്കുകയല്ല, മറിച്ച് നന്മയിൽ പരസ്പരം സഹകരിച്ച് പുണ്യം നേടാൻ മത്സരിക്കുകയാണ് വിശ്വാസികൾ ചെയ്യേണ്ടത്. എന്നിരിക്കെ ആ മാർഗത്തിൽ തടസ്സങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നത് എത്രമാത്രം ഹീനമാണ്!

ശൈഖ് ഇബ്നുബാസ് ആലു ഇംറാൻ104-ാം വചനം ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ട് തുടരുന്നു:

قال الحافظ ابن كثير عند هذه الآية وجماعة ما معناه: ولتكن منكم أمة منتصبة لهذا الأمر العظيم تدعو إلى الله وتبشر دينه وتبلغ أمره سبحانه وتعالى ومعلوم أيضا أن الرسول عليه الصلاة والسلام دعا إلى الله وقام بأمر الله في مكة حسب طاقته وقام الصحابة كذلك رضي الله عنهم وأرضاهم بذلك حسب طاقتهم, ثم لما هاجروا قاموا بالدعوة أكثر وأبلغ, ولما انتشروا في البلاد بعد وفاته عليه الصلاة والسلام قاموا بذلك أيضا رضي الله عنهم وأرضاهم كل على قدر طاقته وعلى قدر علمه, فعند قلة الدعوة وعند كثرة المنكرات, وعند غلبت الجهل كحالنا اليوم- تكون الدعوة فرض عين على كل احد بحسب طاقته. (الدعوة إلى الله وأخلاق الدعوة للشيخ عبد العزيز عبد الله بن باز : ص : ١٧، ١٨)

“ഇബ്നുകമീറും മറ്റും ഈ ആയത്തിനെ വിശദീകരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞതിന്റെ ചുരുക്കം ഇപ്രകാരമാണ്: നിങ്ങളിൽനിന്ന് ഈ കൃത്യനിർവഹണത്തി(ദഅ്വത്തി)നായി ഒരു വിഭാഗം ഉണ്ടാകേണ്ടതുണ്ട്. അല്ലാഹുവിലേക്ക് ക്ഷണിക്കുകയും അവന്റെ മതം പ്രചരിപ്പിക്കുകയുമാണ് അവർ ചെയ്യേണ്ടത്. മക്കയിൽ തന്റെ കഴിവും സൗകര്യവുമനുസരിച്ച് നബി(ﷺ) ഈ ഉത്തരവാദിത്വം നിർവഹിച്ചു. അപ്രകാരം സ്വഹാബത്തും തങ്ങളുടെ കഴിവനുസരിച്ച് ചെയ്തു. എന്നാൽ ഹിജ്റക്ക് ശേഷം അഥവാ സൗകര്യം അധികരിച്ചപ്പോൾ തദനുസൃതമായി അവർ കൂടുതൽ പ്രവർത്തിച്ചു. നബി(ﷺ)യുടെ വിധേയാനന്തരം നാടിന്റെ വിവിധ ഭാഗങ്ങളിലേക്ക് വ്യാപരിച്ച അവർ അവിടെയൊക്കെയും ആ ബാധ്യത അഭംഗുരം നിർവഹിക്കുകയുണ്ടായി. പ്രബോധകർ കുറവും തിന്മ അധികരിക്കുകയും ഇന്നത്തേതുപോലെ അജ്ഞത വ്യാപിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ ഓരോ വിശ്വാസിക്കും അവരവരുടെ പ്രാപ്തിയനുസരിച്ച് ദഅ്വത്ത് നിർബന്ധ ബാധ്യതതന്നെയായിരിക്കും” (അദ്ദഅ്വത്തു ഇലല്ലാഹി, പേജ്:17,18).

ശൈഖ് സാലിഹ് അൽ ഉമൈമീൻ പറയുന്നു:

يقول الشيخ العثيمين: والدعوة إلى الله عز وجل هي وظيفة الرسل عليهم الصلاة والسلام وطريقة من تبعهم بإحسان، فإذا عرف الإنسان معبوده، ونبيه، ودينه ومن الله عليه بالتوفيق لذلك فإن عليه السعي في إنقاذ إخوانه بدعوتهم إلى الله عز وجل (شرح الأصول الثلاثة للعثيمين)

“അല്ലാഹുവിലേക്ക് ക്ഷണിക്കുക എന്നത് ദൈവദൂതന്മാരുടെ ദൗത്യമായിരുന്നു. അവരെ നന്മയിൽ പിന്തുടർന്നവരുടെ മാർഗവും അതുതന്നെയാണ്. ഒരാൾക്ക് തന്റെ ആരാധ്യനായ സ്രഷ്ടാവിനെയും അവന്റെ പ്രവാചകനെയും മതത്തെയും മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞാൽ അഥവാ അതിന് അല്ലാഹു അവനെ അനുഗ്രഹിച്ചാൽ തന്റെ സഹോദരങ്ങളെ രക്ഷപ്പെടുത്താൻ അല്ലാഹുവിലേക്ക് അവരെ ക്ഷണിച്ചുകൊണ്ട് പരിശ്രമിക്കൽ ബാധ്യതയാണ്” (ശറഹു ഉസൂലുൽമലാമ, പേജ്: 135).

മേൽവിവരിച്ചതിൽനിന്ന് താഴെ പറയുന്ന കാര്യങ്ങൾ നമുക്ക് ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണ്.

1. സ്വാധീനവും സൗകര്യവും ഉപയോഗപ്പെടുത്തി നന്മ കൽപിക്കുകയും തിന്മ വിരോധിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടവരാണ് വിശ്വാസികൾ.
2. സത്യം പരസ്പരം ഉപദേശിക്കാത്തവർക്ക് തീരാനഷ്ടം വരാനിരിക്കുന്നു.

3. നന്മ കൽപിക്കലും തിന്മ വിരോധിക്കലും വിശ്വാസികളുടെ ഉൽകൃഷ്ട സ്വഭാവങ്ങളാണ്.
4. തിന്മക്കെതിരെ പ്രതികരിക്കാതിരിക്കൽ അപരാധമാണ്.
5. നന്മ കൽപിക്കുകയും തിന്മ വിരോധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർക്ക് അല്ലാഹു രക്ഷ വാഗ്ദാനം ചെയ്യുന്നു.
6. ദഅ്വത്തിന്റെ മാർഗത്തിൽനിന്ന് പിന്മാറരുത്.
7. ഭൂരിപക്ഷത്തിന് എതിരായിരുന്നാൽപോലും നന്മയുടെ മാർഗത്തിൽ സഹകരിക്കുക. അഥവാ എണ്ണപ്പെരുപ്പമല്ല ആദർശ മഹത്ത്വമാണ് കാര്യം.
8. നന്മയിലേക്ക് ക്ഷണിക്കുകയും സദാചാരം കൽപിക്കുകയും ദുരാചാരം വിരോധിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു വിഭാഗം വിശ്വാസികളിൽ നിന്നുണ്ടാവൽ അനിവാര്യമാണ്.
9. നന്മ കൽപിക്കാനും തിന്മ തടയാനും മക്കളെ ചെറുപ്പത്തിലേ സജ്ജമാക്കുക.
10. ആ മാർഗത്തിൽ ക്ഷമ ആവശ്യമാണ്. അതിനാൽ ക്ഷമിക്കുക.
11. നന്മ ഉപദേശിക്കലും തിന്മ വിലക്കലും വിശ്വാസികൾ പരസ്പരവും ചെയ്യേണ്ടതാണ്.
12. തിന്മക്കെതിരെ മൗനം ദീക്ഷിക്കൽ സത്യനിഷേധികളുടെ സ്വഭാവമാണ്.
13. ഓരോരുത്തരുടെയും സാഹചര്യങ്ങളുടെയും സ്വാധീനങ്ങളുടെയും വ്യത്യാസമനുസരിച്ച് തിന്മക്കെതിരെ പ്രതികരിക്കുന്ന രീതിയിൽ മാറ്റമുണ്ടാകുമെങ്കിലും ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽനിന്ന് ആരും ഒഴിവാകുന്നില്ല.

